

Szülői örökség

Időpont: Szentháromság utáni 13. vasárnap, 1955. szeptember 4.

Alapige: Ezékiel 18:1-9.

És lőn az Úr szava hozzám, mondván: Mi dolog, hogy ezt a közbeszédet szoktátok mondani Izráel földjén, mondván: Az atyák ettek egrest, és a fiak foga vásott meg bele? Élek én, ezt mondja az Úr Isten, nem lesz többé helye köztetek ennek a közbeszédnek Izráelben. Ímé, minden lélek enyém, úgy az atyának lelke, mint a fiúnak lelke enyém; a mely lélek vétkezik, annak kell meghalni! És ha valaki igaz lesz, és törvény szerint igazságot cselekszik; Ha a hegyeken nem eszik, és szemeit föl nem emeli Izráel házának bálványaira, és felebarátja feleségét meg nem fertézteti, és asszonyhoz tisztátalanságában nem közeledik; És senkit nem nyomorgat, az adósnak a zálogot visszaadja, ragadományt nem ragadoz, az éhezőnek kenyerét adja és a mezítelent ruhával befödi; Uzsorára nem ad, kamatot nem vesz, megvonja kezét az álnokságtól, igaz ítéletet tesz a felek közt; Az én parancsolatimba jár és törvényeimet megőrzi, hogy igazságot cselekedjék; ez az igaz, ő élvén él, ezt mondja az Úr Isten.

A dolgoknak nemcsak üzleti értékük van, hanem érzelmi értékük is. Amazt ki lehet fejezni forintban, emez kifejezhetetlen és megfizethetetlen. Ilyen érzelmi értéke van számunkra mindannak, ami szülői örökség. Talán csak egy kis darab föld, de nem cserélném el semmi mással, el nem adnám a világ kincséért sem, mert göröngyeit apám s talán még nagyapám verítéke öntözte. Talán egy ócska ház. Más szemében talán már csak a telek az egyetlen értéke, amelyen áll. Én meg őrizgetem, hiszen a szülőházam. Másnak csak egy épület, nekem drága emlék. Lehet, hogy ez a szülői örökség csak egy sárguló papírdarab, rajta fakuló írás. Másnak tűzre való szemét, nekem drága kincs, mert az édesanyám levele.

Nemcsak ilyen anyagi örökségünk van a szülőktől. Van szellemi örökségünk is. Talán a gyermekszoba, melynek levegője elkísér egész életünkön át. Talán a tisztesség és szorgalom, mely később is meglátszik minden munkánkon. Talán szent szokások, melyek a vérünkbe itatódtak, mint például a mindennapi imádkozás, a házi áhítat, a templom szeretete. Van azonban egy átkos szülői örökség is: a bűn, úgy is, mint bűnre való hajlandóság s úgy is, mint a szülők bűneiért való bűnhődés. Erről az átkos örökségről szól a régi zsidó közmondás: "Az atyák ettek egrest, és a fiak foga vásott meg bele." Jeremiás próféta is hallotta már ezt a közmondást Jeruzsálemben /Jer. 31:29./, de – mint az ige mutatja – el volt terjedve a babiloni fogságban élő nép között is. Ezzel a közmondással, illetve annak használatával száll szembe Isten Ezékiel próféta által.

1. Mi igaz ebben a közmondásban?

"Mi dolog, hogy ezt a közbeszédet szoktátok mondani?", kezdi Isten a feddőzést. A közmondás tehát igaz, csak a közbeszéd nem, vagyis a közmondás használata nem helyes. Igaz ez a közmondás, mert ez az átkos örökség tényleg van. Már a tízparancsolat leszögezte ezt a tényt, mikor kijelentette: "Féltőn szerető Isten vagyok, aki megbüntetem az atyák vétkeit a fiakban, harmad- és negyedízigen." /II. Móz. 20:5./ Ez az ige egymagában elegendő lenne bizonyítéknak, ha nem is támogatná igazságát semmiféle emberi tapasztalat. De támogatja. A tapasztalat is mutatja, hogy élő és ható valóság az öröklési törvény, mely szerint szüleinktől nemcsak külső formánkat örököljük, hanem bensőnket is, benne bűneinket, sőt a szülők bűneinek büntetését is. Úgy száll ránk ez a büntetés, mint az ősök adóssága, mely rá van táblázva az öröklött vagyonra s nekünk nyögnünk kell alatta s törleszteniünk kell, ha nem is mi csináltuk az adósságot. Elég, ha ránézel alkoholista, vagy vérbajos szülők ivadékaira s rögtön látod, hogy ez a közmondás igaz. Míg szánakozva szemléljük a nagyfejű, hülye gyermeket, aki bamba tekintettel bámul a világba, világosan látjuk, hogy ennek is elitta az apja az eszét. Vagy amikor roncsolt testű, össze-visszavágott nyakú gyermeket látunk, nem tudunk szabadulni attól a gondolattól, hogy ennek az egészségét is odadobta valamelyik szülő a paráznaság oltárára egy pillanatnyi kéjért.

Vannak azonban nemcsak ilyen kirívó esetek, hanem általánosabb tapasztalatok is. Minden ép erkölcsi érzékű szülő emlékezik arra a megdöbbentő pillanatra, mikor egyszer csak a saját régi bűneit látja viszont gyermekei életében. Ilyenkor elhallgat a dorgáló szó, megáll a levegőben a verésre emelt kéz, mert érezzük, hogy én vagyok oka ennek, magamat kellene először összeszidnom és megvernem.

Aki ezeket a szívszorogató pillanatokot átélte már, az sohasem fogja többé Istent kegyetlenséggel és igazságtalansággal vádolni ezért az átkos örökségért. Megtanulja nem visszafelé, hanem előre tekintve nézni ezt a törvényt. Nem sopánkodik tehát a reáharult átkos örökség miatt, hanem szégyenli magát azért az átkos örökségért, amit ő ad gyermekeinek. Nem szerencsétlennek, hanem gonosznak érzi magát. Megtanultál-e te már így nézni erre az átkos örökségre?

2. Mi nem igaz ebben a közmondásban?, veti fel az Úr szava a másik kérdést.

A közmondás igaz, csak a hozzá fűződő emberi spekuláció nem igaz. Ebben az esetben is az történik, mint mindig, valahányszor az ördög kezdi el magyarázni nekünk az ígét: a megtérésünket munkálni akaró isteni szó megtérésünket akadályozó emberi magyarázatot kap. A babiloni fogság nehéz ideje is azért nem hozta meg a megtérés áldott gyümölcseit, mert a szülők átkos örökségéről szóló ige ördögi magyarázatot kapott náluk.

"Ímé, minden lélek enyém, úgy az atyának lelke, mint a fiúnak lelke enyém; amely lélek vétkezik, annak kell meghalni!" /4. v./ Ha ezt kell az Úrnak hangsúlyoznia, akkor világos, hogy a babiloni fogságban élő nép ebből az ígéből azt a téves következtetést vonta le, hogy nincs egyéni felelősség. Ha a bűn örökség, akkor én nem tehetek róla. Van ugyan örökség, amit nem vagyok köteles elfogadni, amiről lemondhatok, de a testemről, a hajlamaimról, amit a születésemkor magammal hozok, nem tudok lemondani. Ezt öröklöm, akár tetszik nekem, akár nem. De épp ezért azután nem is lehet érte felelőssé tenni engem. Nem tehetek róla, ha ilyenek születtem, ha ilyen a természetem. Emiatt a téves következtetés miatt nem akart tudni a fogságban szenvedő nép a saját bűneiről, hanem elbújt az ősök vétkének rejtekhelyére s annak bezárt kapuját hiába döngette a lelkiismeret. Isten világosan megmondja, hogy csupán az atyák vétkéért – egyéni véték nélkül – senkit sem vet el. Neki hatalmában van minden lélek. Nem kell várnia a fiúra, ha az atyát akarja megbüntetni. A vétkes hal meg, s aki meghal, az mind vétkes.

Egy másik téves következtetés is úrrá lett a népen: Van kikerülhetetlen sors. Amikor ez a nép magyarázatot keres szomorú sorsára, állandóan a közmondást idézgeti: "Az atyák ettek egrest, és a fiak foga vásott meg bele." Az atyák bűne rontott el mindent és mindent elrontott. Hiábavaló minden próbálkozás. Az atyák bűneitől nem tudunk szabadulni. Múltunkat nem változtathatjuk meg. Az atyák bűneinek büntetését el kell szenvednünk. A ma szenvedése a múlt következménye, a jelen nemzedék magatartásától független sors. Ebben a látásban a szenvedés már elveszíti ítélet-jellegét és szerencsétlenséggé lesz.

Ez a tévtan úgy alakulhatott ki, hogy az ördög eltakart valamit az ígéretből. Csak egy kis mellékmondatot. Isten a tízparancsolatban a bűnök nemzedékeken átható büntetését azokra korlátozza, "akik engem gyűlölnék" /II. Móz. 20:5./, s a mai íge fejezetében is szemlélteti két példával ezt az igazságot: egy kegyes atya istentelen fiának és egy istentelen atya kegyes fiának sorsában. Mindezt azonban az ördög agyonhallgatja.

Egy harmadik téves következtetés is úrrá lett a népen: Nincs isteni igazság! Mivel saját bűnéről nem akar tudni, zúgolódik Isten ellen és vádolja Őt. Ahelyett, hogy önmagát vádolná, Isten szent rendjét kifogásolja. A fogság nyomorúságában nem ő a hibás, hanem Isten. Ellenzőt tett az ördög a nép szemére, hogy csak hátrafelé nézze ezt a szent rendet és sajnálja magát, ki ennek áldozata, ellenben előre ne nézzen, s ne vegye észre magát, mint gonosz örökhagyót. Ezért nem látja meg, hogy Isten ezzel a renddel nem elpusztítani, hanem megmenteni akar.

Régi problémák ezek, de örök problémák. Megoldódtak-e a te életedben már?

3. Mi ennek a közmondásnak a tanítása? Erről beszél az Úr a hátralevő hosszú szakaszban /5-9. v./ szenvedő népéhez. A tanítás lényege ez: A megtérés megszakítja a bűn-öröklés átkos láncát. Ez nem azt jelenti, hogy a megtért ember megszabadul az eredendő bűntől s többé nem kell harcolnia a bűnre való hajlandóságával. Azt sem jelenti, hogy megszabadul az ősök bűneinek külső, testi következményei alól. Az sem következik belőle, hogy a megtért embertől nem öröklődik tovább a bűn. Azt jelenti, hogy az átok vétetik le a megtért emberről. Nem rabszolgája többé a bűnnek. Az elődök bűneinek következményeit nem úgy hordozza többé, mint szerencsétlenséget, hanem úgy, mint amivel Isten nevelni, s így megáldani akarja. Utódaira pedig hagy áldott örökséget is.

Isten egészen részletesen megmondja, hogy mi ez a megtérés: alkalmazott hit, tehát egészen gyakorlati dolog. Minden kornak és minden embernek másképp részletezi Isten a megtérést. Kinek-kinek úgy, amint épp szüksége van rá. Az ige felsorolása is Ezékiel korának bűneit sorolja fel, de mi is tanulhatunk belőle.

A megtért ember nem bálványimádó, hanem az egy igaz Istent szereti legjobban. /6a. v./ Felebarátját pedig úgy szereti, mint önmagát. Nem házasságtörő és nem fajtalanodik. Szentnek tartja a más családi életét, de a magáét is. /6b. v./ Nem hatalmaskodik a gyengékkel szemben s nem zsákmányolja ki a rászorulókat, irgalmas az elesettek felé s békeszerző a perlekedők között. /7-9. v./ Feltűnő, hogy milyen nyomatékosan hangsúlyozza az Úr a megtért ember szociális érzését.

Az egymást váltogató emberi nemzedékek láncolatában úgy élünk, mint örökösök, de úgy is, mint örökhagyók. Az Úr a mai igével azt akarja, hogy ne nézz hátra, ne azt fontolgasd, hogy milyen átkos örökséggel megterhelve élsz, hanem arra törekedjél, hogy megtérésseddel minél kevesebb átkos s minél több áldásos örökséget hagyj azokra, akiket szeretsz.

És azt se feledd el, hogy a keresztségben Krisztustól drága áldott örökséget is kaptál, s azzal indulhattál! Ámen.